

Obrat trenda državnih potpora u Hrvatskoj i EU

Kesner-Škreb, Marina

Source / Izvornik: **Aktualni osvrti, 2010, 3, 1 - 3**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.3326/ao.2010.19>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:280059>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-27**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

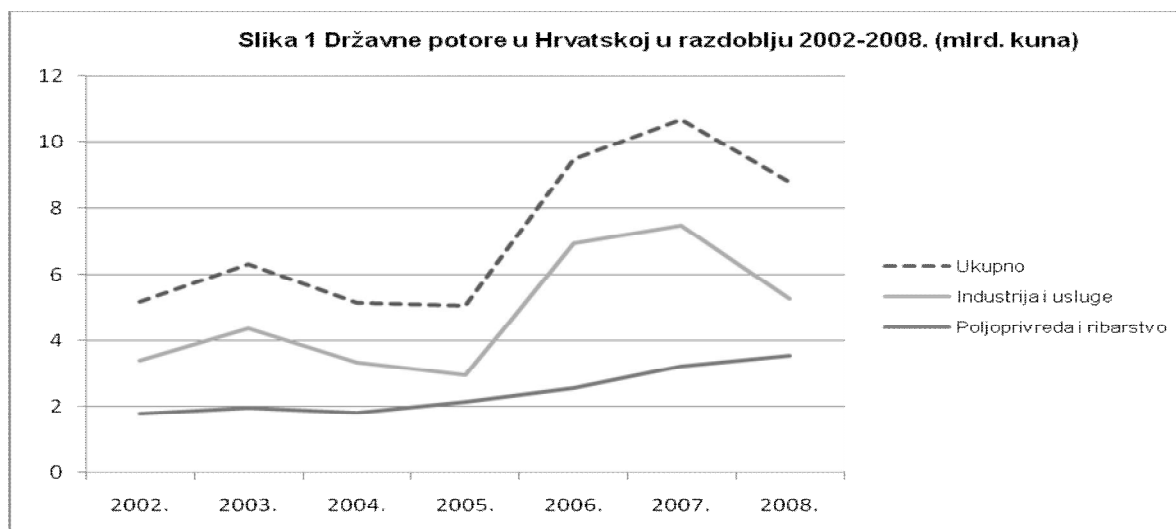
Obrat trenda državnih potpora u Hrvatskoj i EU

mr. sc. Marina Kesner-Škreb

Prema nalazima Godišnjeg izvješća o državnim potporama za 2008. godinu koje je izradila Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, a o kojem je Sabor raspravljao 24. veljače 2010.¹ na području državnih potpora konačno dobre vijesti: ukupne potpore opadaju. No mjere za izlazak iz gospodarske i financijske krize koje se primjenjuju u EU, a od siječnja 2010. i u Hrvatskoj promijenit će trendove državnih potpora. U sljedećem razdoblju može se očekivati njihov ponovni rast koji će, nadajmo se, biti popraćen i gospodarskim rastom.

U 2008. u Hrvatskoj opadaju ukupne potpore te potpore industriji i uslugama, a rastu potpore poljoprivredi

Nakon trogodišnjeg rasta ukupne državne potpore u Hrvatskoj, 2008. počinju padati. Od vrhunca koji je dostignut 2007. kada se na podupiranje ukupnog gospodarstva potrošilo 10,7 mlrd. kuna državnog novca, 2008. na njih se izdvaja oko 2 mlrd. kuna manje, tj. 8,8 mlrd. kuna. Pad se ponajprije odnosi na potpore industriji i uslugama koje se u toj godini smanjuju za 30%. Podupiranje poljoprivrede nakon 2005. kontinuirano raste, te se s razine od oko 2 mlrd. kuna u razdoblju do 2005. povećava na 3,5 mlrd. kuna u 2008.

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, Godišnje izvješće o državnim potporama za 2008. godinu, studeni 2009.

¹ Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, Godišnje izvješće o državnim potporama za 2008. godinu, studeni 2009. Dostupno na: [<http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=31737>].

U 2008. u Hrvatskoj opadaju potpore željezarama i brodogradnji te za sanaciju i restrukturiranje

Oko dvije trećine hrvatskih državnih potpora industriji i uslugama odnosi se na posebne sektore. I upravo kod tih posebnih sektora dolazi do najvećih lomova:

- Potpore proizvodnji čelika posve nestaju jer su 2007. privatizirane željezare u Splitu i Sisku.
- Potpore brodogradnji padaju 73%. Razlog tome je ponajprije pad državnih jamstava za sanaciju brodogradilišta: 2007. dodijeljeno je 1,5 mlrd. kuna, a 2008. samo 79 mil. kuna jamstava. No mogući neuspjeh privatizacije brodogradilišta tijekom 2010. i posljedično aktiviranje jamstava koja dosižu ukupan iznos od oko 10 mlrd. kuna može u budućnosti ovu silaznu putanju potpora brodogradnji preokrenuti u dramatičan rast.
- Potpore za sanaciju i restrukturiranje poduzeća padaju 94%. Ove potpore prvenstveno je dodjeljivao Hrvatski fond za privatizaciju u obliku pozajmica i otpisa danih kredita kojih 2008. gotovo da nije ni bilo. No zato su one 2007. iznosile 845 mil. kuna od čega se preko 80% odnosilo na otpis duga TLM d.d. Šibenik.

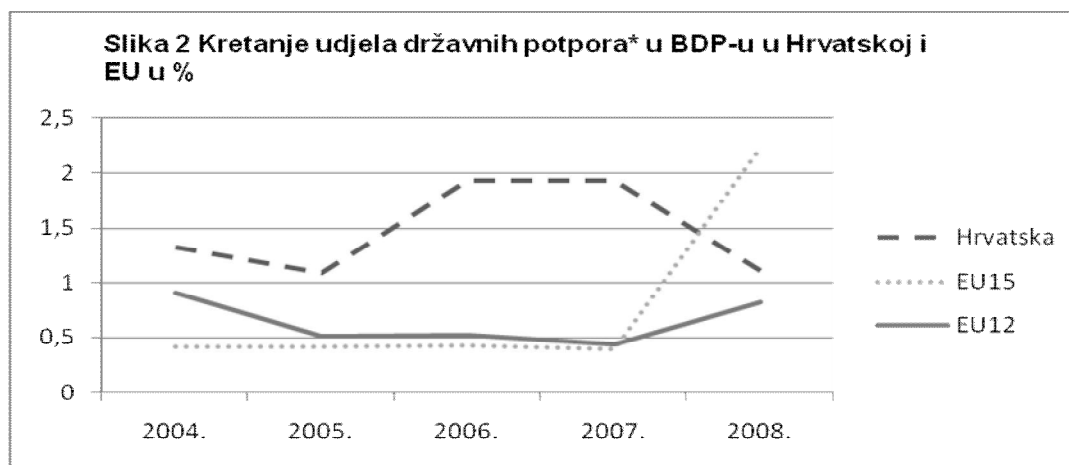
Tablica 1. Državne potpore posebnim sektorima u Hrvatskoj

	2007. (mil. kuna)	2008. (mil. kuna)	2008/2007. stopa promjene
Proizvodnja čelika	196,3	0,0	-100,0
Promet	1.407,1	1.452,7	3,2
Brodogradnja	2.173,5	594,7	-72,6
Turizam	178,4	162,9	-8,7
Radiotelevizijsko emitiranje	1.010,6	1.100,0	8,8
Ostali sektori	40,4	134,7	233,4
Sanacija i restrukturiranje	845,6	53,4	-93,7
Ukupno posebni sektori	5.852,0	3.498,4	-40,2

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, Godišnje izvješće o državnim potporama za 2008. godinu, studeni 2009.

Preokret državnih potpora 2008. u Hrvatskoj i EU

Hrvatska 2007. s udjelom potpora od 1,9% BDP-a relativno mnogo više sredstava dodjeljuje svojim poduzećima nego što to čini EU gdje se za tu namjenu izdvaja oko 0,4% BDP-a. No u 2008. godini dolazi do preokreta: potpore u Hrvatskoj naglo padaju, a u EU naglo rastu. Naime te godine pod utjecajem krize u Europi započinje značajnije korištenje državnih potpora kao jedne od mjera pomoći poduzećima. Zato državne potpore u EU15 2008. rastu na 2,2% BDP-a, a u EU12 na 0,8% i rezultat su pomoći koja je pružena financijskom sektoru u krizi.

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, Godišnje izvješće o državnim potporama za 2008. godinu, studeni 2009; Europska komisija:

[http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/expenditure.html].

* Državne potpore bez poljoprivrede, ribarstva i prometa.

Potpore će u nadolazećim godinama rasti

Krajem 2008. EU počinje borbu s krizom u realnom sektoru. Europska komisija je sredinom prosinca 2008. usvojila *Privremeni okvir Zajednice za mjere državnih potpora kojima se podupire pristup financiranju u trenutnoj financijskoj i gospodarskoj krizi* (u nastavku *Privremeni okvir*).² EU je na temelju tog dokumenta realnom sektoru u krizi do kraja listopada 2009. odobrila 3.632 milijarde eura pomoći. Ocjenjuje se da će to dovesti do daljnjeg rasta državnih potpora u EU u 2009. i 2010, te će njihov udio u BDP-u znatno premašiti 2,2% koliko je 2008. iznosio u EU15.³

Europska komisija međutim strogo kontrolira ove potpore, te se one mogu dodijeliti samo poduzećima koja nisu bila u teškoćama 1. srpnja 2008. (tj. prije krize) već su se u problemima našla nakon tog datuma. Dugogodišnji gubitaši ili poduzeća koja su u problemima duže razdoblje nemaju pravo na korištenje novih mjera. Mjere uključuju: bespovratna gotovinska sredstava (pola milijuna eura po poduzetniku), državna jamstva za kredite uz sniženu premiju, subvencionirane kredite, ulaganja rizičnog kapitala do godišnjeg iznosa od 2,5 milijuna eura po malom i srednjem poduzetniku po godini. Sve su mjere privremene i vrijede do kraja 2010. godine.

Hrvatska je preuzela *Privremeni okvir* u svibnju 2009.⁴ Mjere za gospodarski oporavak i razvitak koje je Vlada donijela u siječnju 2010. temelje se na mjerama iz *Privremenog okvira* koje se za izlazak iz krize primjenjuju u EU. Mjere Vlade tako obilježavaju jednaki elementi kao i mjere EU-a:

- uključuju državna jamstva i subvencionirane kredite;
- odnose se na poduzeća koja su se našla u teškoćama nakon 1. srpnja 2008.;
- poduzeća u teškoćama definiraju se prema propisima o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje koje primjenjuje i EU;
- ukupne potpore ne mogu prelaziti iznos od 500.000 eura po poduzetniku;
- primjenjuju se do kraja 2010. godine.

U Hrvatskoj, jednako kao i u EU, mjere za olakšavanje gospodarske krize dovest će u 2009. i 2010. godini do ponovnog rasta državnih potpora. Za očekivati je da će one također doprinijeti i rastu (ili barem usporavanju pada) BDP-a i zapošljavanja čime bi i snošenje posljedica njihovog tereta u budućnosti trebalo biti lakše.

² European Commission, *Communication from the Commission – Temporary Community framework for State aid measures to support access to finance in the current financial and economic crisis*. Dostupno na: [<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:016:0001:0009:EN:PDF>].

³ European Commission, *State Aid Scoreboard, Report on State aid granted by the EU Member States – Autumn 2009 Update*. Dostupno na: [http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/2009_autumn_en.pdf].

⁴ Odluka o objavljivanju pravila *Privremenog okvira za mjere državnih potpora kojima se podupire pristup financiranju u trenutnoj financijskoj i gospodarskoj krizi*, NN 56/2009. Dostupno na: [http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_05_56_1327.html].